Teknologiateollisuus

Finnish Information Security Cluster
Kyberala

9.2.2026

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Viite: HE 175/2025 vp

Lausunto: Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista sähköisten todisteiden esittämismääräystä ja säilyttämismääräystä koskevaksi lainsäädännöksi

Teknologiateollisuus ja Kyberala kiittävät mahdollisuudesta lausua asiasta. Kyberala ry on Teknologiateollisuus ry:n toimialayhdistys ja edustaa Suomessa toimivaa kyberturvallisuusalaa. Teknologiateollisuuden jäsenet vastaavat puolesta Suomen viennistä, tutkimus- ja kehitysinvestoinneista ja työllistävät suoraan ja välillisesti neljäsosan suomalaisista. Lausunto on edellä mainittujen yhteinen.

Tausta

Esityksessä ehdotetaan uutta lakia, joka koskee eurooppalaisia esittämis- ja säilyttämismääräyksiä sähköisten todisteiden hankkimiseksi rikosoikeudellisissa menettelyissä. Lisäksi säädettäisiin laki nimettyjen toimipaikkojen ja laillisten edustajien nimeämisestä sähköisten todisteiden keräämistä varten, ja muutettaisiin sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. Tavoitteena on täydentää EU:n asetusta, joka koskee rajat ylittävää sähköisten todisteiden hankintaa, sekä panna täytäntöön direktiivi, joka säätelee menettelyä. EU:ssa palveluja tarjoavien, Suomeen sijoittautuneiden tai täällä palveluja tarjoavien yritysten tulee nimetä toimipaikka tai laillinen edustaja, joka vastaa sähköisten todisteiden käsittelyyn liittyvistä velvoitteista.

Toimeenpano ja toimivaltaiset viranomaiset:

- Suomesta annettavat määräykset: pääsääntöisesti esitutkintaviranomaiset antavat määräykset, ja syyttäjä tai tuomioistuin vahvistaa ne
- Suomeen tulevat määräykset: täytäntöönpanosta huolehtisivat määräyksiä vastaanottavat yritykset, vastaavana viranomaisena poliisi ja oikeusviranomaisten osallistuminen tarpeen mukaan
- Seuraamukset: Poliisihallitukseen (POHA) perustettava seuraamuskollegio määräisi seuraamukset; Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) ylläpitäisi toimijaluetteloa (palveluntarjoajat, nimetyt toimipaikat tai laillinen edustaja) ja määräisi seuraamukset toimijoiden ilmoittautumisen laiminlyönnistä

Tiivistelmä

Ehdotuksella tavoitellaan rikostutkinnan tehostamista sekä rikosvastuun toteutumista. Epäiltyjen tunnistamisen ja sähköisen todistusaineiston hankkiminen ovat keskeinen osa prosessia eikä oikeusapumenettelyä voida pitää sen hitauden kannalta riittävänä keinona rikosvastuun ja rikoksen uhrien oikeuksien toteutumisen kannalta. Rikosten, erityisesti kyberrikollisuuden sekä muiden tietoverkkoavusteisten rikosten tehokkaampi torjunta todistusaineiston keräämistä tehostamalla on erittäin tärkeä tavoite. Yritykset ovat usein suoraan, tai välillisesti rikollisen toiminnan kohteita. Lisäksi EU:n sisäisen turvallisuuden edistäminen edellyttää ainakin jossain määrin unionin integraation syventämiseen liittyviä toimia.

Taustalla olevan EU-asetuksen tavoitteena on helpottaa sähköisten todisteiden rajat ylittävää hankintaa rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä selkeyttää palveluntarjoajien toimintaa tilanteissa, joissa ne saavat ulkomailta suuria määriä tietopyyntöjä ilman selkeitä ohjeita niiden

Eteläranta 10, PL 10, 00131 Helsinki

käsittelyyn. Perinteisestä rajat ylittävästä rikosoikeusapuyhteistyöstä poiketen kyse olisi pääsääntöisesti suorasta rajat ylittävästä yhteydenpidosta toimivaltaisten viranomaisten ja yksityisten palveluntarjoajien välillä.

Toteamme tiivistäen, että:

- Ehdotuksella on perusteltu ja hyväksyttävä tavoite pyrkiä edistämään rikostutkinnan tehokkuutta sekä rikosvastuun toteutumista, mikä on myös yritysten etu
- Täsmälliset ja yhdenmukaiset käytännesäännöt voivat vähentää vastaanottajien hallinnollista taakkaa, mutta ympärivuorokautisen valmiuden ylläpito kiireellisiä pyyntöjä varten voi samalla lisätä joidenkin toimijoiden kustannuksia
- Ehdotuksen mukaisten viranomaisten tehtävien ei tulisi johtaa mekaaniseen laskentaperustaiseen viranomaisresurssien lisäämiseen
- Seuraamusmaksujen määräämisessä (seuraamuskollegio) tulisi tarkkaan seurata kehitystä myös muissa jäsenvaltioissa seuraamusten oikeasuhtaisuuden varmistamiseksi myös EU:n jäsenvaltioiden välillä

Rikostorjunnan tehostaminen

EU-asetuksessa säädetään tarkasti menettelystä ja edellytyksistä tietojen hankkimiseksi sekä täytäntöönpanovaltion viranomaisten mahdollisesta osallistumisesta täytäntöönpanoa koskevaan menettelyyn ja siinä tehtävään arviointiin. Koska yhteistyötä tehdään laajamittaisesti jo nyt ulkomaisten toimivaltaisten viranomaisten kanssa, uusien sääntöjen voidaan arvioida selkeyttävän ja yhdenmukaistavan tilannetta selvästi. Lisäksi on mahdollista, että yhteiseurooppalaiset velvoittavat säädökset vähentävät houkutusta tarjota sellaisia palveluita EU-alueella, joiden käyttäjät pyrkisivät ko. palveluiden avulla harjoittamaan rikollista toimintaa.

Resurssit ja organisointi

Eurooppalaisen säilyttämis- ja esittämismääräysten vastaanottajien hallinnollinen taakka voi vähentyä selvästi täsmällisten ja yhdenmukaisten käytännesääntöjen myötä. Toisaalta eurooppalaisen esittämismääräyksen vastaanottajan on käytännössä toteutettava ympärivuorokautinen valmius kiireellisten pyyntöjen toteuttamiseksi, mikä voi lisätä hallinnollisia kustannuksia joillekin toimijoille. EU-direktiivin mukaan nimetty toimipaikka tai laillinen edustaja voisi myös toimia usean palveluntarjoajan, erityisesti palveluntarjoajina toimivien pienten tai keskisuurten yritysten, yhteisenä toimipaikkana tai edustajana, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tietosuojatakeiden soveltamista. Direktiivi siten mahdollistaa nimettyjen toimipaikkojen tai laillisten edustajien niin sanotun yhteiskäyttämisen ja -hyödyntämisen. Tämän voidaan arvioida jossain määrin helpottavan velvoitteiden täyttämistä pienempien toimijoiden kannalta.

Viranomaisten tehtävien toteuttamisen ei tulisi johtaa mekaaniseen laskentaperustaiseen resurssien lisäämiseen. Helsingin käräjäoikeus toimisi Suomessa keskistetysti toimivaltaisena täytäntöönpanoviranomaisena 8 artiklaan liittyvien eurooppalaisten esittämismääräysten osalta. Vastaavasti poliisin toimisi täytäntöönpanoviranomaisena muissa ns. notifikaatiota edellyttävissä tilanteissa (EU-asetuksen artiklat 10 artiklan 5 kohta, 11 artiklan 4 kohta sekä 16 ja 17). Käsityksemme mukaan erityisesti käräjäoikeuden, mutta osin myös poliisin tehtävillä olisi suoraa vaikutusta Suomessa toimiviin nimettyjen toimipaikkoihin ja laillisten edustajien toimintaan yleisen oikeusturvan ja viivytyksettömän käsittelyn näkökulmasta. Tästä syystä resurssitarkastelussa tulisi kiinnittää erityistä huomiota yritystalouden intresseihin riittävän julkisen palvelun saamiseksi.

Katsomme, että Suomessa asuvan luonnollisen henkilön oikeusturvan osalta ehdotus on riittävä ja kannatettava. Toisen EU-valtion viranomaisen antaessa eurooppalaisen esittämismääräyksen, joka koskee liikennetietoja tai sisältötietoja, ja määräyksen kohteena oleva henkilö asuisi Suomessa, määräyksen antaneen valtion on ilmoitettava Suomeen (8 artiklan mukainen notifikaatio) Helsingin käräjäoikeudelle, joka arvioi määräyksen lainmukaisuuden oikeussuojakeinona kohdehenkilön puolesta. Tämä suojaa myös tapaukseen liittyvän Suomessa mahdollisesti toimivan palveluntarjoajan intressiä riittävästä oikeudellisesta varmuudesta esittämismääräyksen toteuttamiseksi.

Seuraamusmaksut

Lakiehdotuksen valmistelussa olemme nostaneet esille, että seuraamusmaksun suuruuden määräämisessä on kansallista liikkumavaraa. Ylärajan osalta EU-asetus edellyttää, että seuraamusmaksu voi olla enintään kaksi prosenttia palveluntarjoajan edellisen tilikauden maailmanlaajuisesta vuotuisesta kokonaisliikevaihdosta. Alarajaa ei ole asetuksessa rajoitettu. Lakiehdotuksessa on huomioitu ehdotuksemme mukaisesti, että seuraamusmaksun alarajan oikeushenkilöille tulisi olla 1000 €. Tämä vastaa mm. datanhallinta-asetuksen sekä TCO-asetuksen vähimmäismäärää.

Seuraamusmaksujen määräämisessä seuraamuskollegion tulisi tarkkaan seurata kehitystä myös muissa jäsenvaltioissa seuraamusten oikeasuhtaisuuden varmistamiseksi myös EU:n jäsenvaltioiden välillä. Katsomme myös, että seuraamuskollegioon olisi tullut säännöstasolla sisällyttää esimerkiksi syyttäjälaitoksen edustaja ainoastaan poliisihallinnon virkahenkilöiden sijaan.

Kyberala ry
Peter Sund
Toimitusjohtaja

Teknologiateollisuus ry
Helena Soimakallio
Johtaja, Toimialat ja liiketoiminnan jatkuvuus

Lisätiedot:

Peter Sund, 050 565 0621
peter.sund@teknlogiateollisuus.fi